

RUH SAĞLIĞI VE BOZUKLUKLARI

Prof. Dr. M. ORHAN ÖZTÜRK
Prof. Dr. Aylin ULUŞAHİN

18. BASKI

ANKARA-2023

bayt

RUH SAĞLIĞI VE BOZUKLUKLARI

© Kitabın tümü veya bölümleri yazarların izni olmadan basılamaz, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.
Bilimsel amaçla kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Öztürk, M. Orhan; Uluşahin, N. Aylin
Ruh Sağlığı ve Bozuklukları
(Kaynaklar ve dizin içermektedir)

ISBN: 978-605-80595-9-7

1. Baskı 1988

18. Baskı 2023 (Güncellenmiş baskı)

Baskı Tarihi: Nisan 2023

Yayın Hizmetleri

bayt

BAYT Ltd. Şti.

Ziya Gökalp Cad. 30/31, Kızılay-Ankara

Tel: 0-312 431 3062

Faks: 0-312 431 3602

www.bayt.com.tr

E-posta: info@bayt.com.tr

Baskı

Sözkesen Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

İvedik Organize Sanayi 1518, Sk., Mat-Sit İş Merkezi

No:2/40, Yenimahalle-Ankara

Tel: 0-312 395 21 10

Faks: 0-312 395 61 07

Matbaa Sertifika No: 49363

Genel Dağıtım

Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti.

Çapa-Cerrahpaşa-Kadıköy-Ankara-İzmir-Bursa-Adana

Merkez: Millet Cad. 111, Çapa-İstanbul

Tel: 0-212 632 83 33 (PBX)

Faks: 0-212 587 02 17

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	PSİKIYATRİNİN TARİHÇESİ	1
	<i>İlk Çağlar, Eski Çağlar (Hipokrat ve Sonrası), Orta Çağ, Yeniden Doğuş (Rönesans), Çağdaş Psikiyatrinin Gelişimi, Türk Psikiyatrisinin Tarihçesi, Çağdaş Ruh Hekimliği</i>	
Bölüm 2	TEMEL İLKELER VE KAVRAMLAR	13
	<i>Genel Dizgeler Kuramı (General Systems Theory), Denge-durumu (Homeostasis), Zorlanma (Stres), Dengenin Bozulması (Decompensation)</i>	
Bölüm 3	DAVRANIŞIN BELİRLEYİCİLERİ	19
	<i>I. Davranışın Evrimsel (Filogenetik) Belirleyicileri, II. Davranışın Bireyoluşumsal (Ontogenetik) Belirleyicileri</i>	
Bölüm 4	DAVRANIŞIN NÖROBİYOLOJİK TEMELLERİ	23
	<i>Beynin Nöroanatomik Yapısı, Beynin Yapı Taşları ve Nörokimyasal Yapısı</i>	
Bölüm 5	I. DAVRANIŞIN PSİKODİNAMİK TEMELLERİ	47
	<i>Bilinç ve Bilinçdışı, Altbenlik, Benlik, Üstbenlik</i>	
	II. GÜDÜLEME (Motivation)	52
	III. BUNALTI (Anxiety, Anxiété)	58
	<i>Bunaltının Belirtileri, Varoluşçu Açıdan Bunaltı, Öğrenme Kuramları ve Bunaltı, Bunaltının Psikanalitik Anlamı, Bunaltının Kökeni ve Gelişmesi</i>	
Bölüm 6	BENLİĞİN SAVUNMA DÜZENEKLERİ	63
	<i>Bastırma (Repression), Yadsıma (İnkâr, Denial), Yansıtma (Projection), İçe-Atım (Introjection), Bölme (Splitting), Çözülme (Dissociation), Yer Değiştirme (Displacement), Kendine Yönelme (Turning Toward One's Self), Akla Uygunlaştırma (Rationalization), Karşıt Tepki Kurma (Reaction Formation), Düşünselleştirme (Intellectualization), Yalıtma (Isolation), Döndürme (Conversion), Somutlaştırma (Concretization), Yap-Boz (Undoing), Saplanma (Fixation), Gerileme (Regression), Düş Kurma (Fantasy-Formation, Day-Dreaming), Özdeşim (Identification), Yansıtımlı Özdeşim (Projective Identification), Yüceleştirme (Sublimation)</i>	
Bölüm 7	KİŞİLİK GELİŞİMİ	81
	<i>Ruhsal-Cinsel (Psikoseksüel) Gelişme Kuramının Temel Kavramları, Ruhsal-Toplumsal (Psikososyal) Gelişim Kuramının Temel Kavramları, Bebeklik ve İlk Çocukluk Yılları, Oyun Çocukluğu Dönemi, Gizlilik Dönemi (Latency Stage), Erinlik ve Ergenlik Dönemi (Puberty, adolescence)</i>	
Bölüm 8	"İNSANIN SEKİZ EVRESİ"	95
	<i>Temel Güven (Basic Trust), Özerklik (Autonomy), Girişim (Initiative), Çalışma ve Yapıcılık (Industry), Kimlik (Identity), Yakınlaşma (Intimacy), Üretkenlik (Generativity), Benlik İçbütünlüğü (Ego Integrity)</i>	
Bölüm 9	RUH SAĞLIĞI VE BOZUKLUĞUNUN TANIMLANMASI	105
	<i>İstatistiksel Tanım, Klinik Tanım</i>	
Bölüm 10	HASTA-HEKİM İLİŞKİSİNİN İLKELERİ VE PSIKIYATRİK GÖRÜŞME	109
	<i>Hasta-Hekim İlişkisi, Psikiyatrik Görüşme, Hasta-Hekim İlişkisi ve Deontoloji Eğitimi</i>	
Bölüm 11	GÖZLEM ve ÖYKÜ ALMA KILAVUZU	119

Bölüm 12	RUHSAL DURUM MUAYENESİ BELİRTİ VE BULGULAR	127
	<i>Tanıma, Konuşma ve İlişki Kurma, Duygulanım, Duygudurum, Bilişsel (Cognitive) Yetiler, Düşünme, Davranış</i>	
Bölüm 13	I. PSİKOLOJİK DEĞERLENDİRME	147
	<i>Psikolojik Testler-Tanım, Tarihçe, Kişilik Değerlendirmesi, Derecelendirilmiş Ölçekler, Yapılandırılmış Görüşme Çizelgeleri, Projektif Teknikler</i>	
	II. KLİNİK NÖROPSİKOLOJİK DEĞERLENDİRME	157
	<i>I. Tanımı ve Kapsamı, II. Değerlendirme Yaklaşımları, III. Kapsamlı Nöropsikolojik Değerlendirme, IV. Klinik Nöropsikolojinin Bugünü ve Çözüm Bekleyen Problemler</i>	
Bölüm 14	RUHSAL BOZUKLUKLARDA TANI VE SINIFLANDIRMA	171
Bölüm 15	RUHSAL BOZUKLUKLARIN EPİDEMİYOLOJİSİ	177
	<i>Psikiyatride Epidemiyolojik Araştırma Araçları, Genel Epidemiyolojik Bulgular, Türkiye’de Yapılan Epidemiyolojik Araştırma Örnekleri</i>	
Bölüm 16	I. ŞİZOFRENİ	189
	<i>Tarihçe, Sıklık ve Yaygınlık, Klinik Belirtiler ve Bulgular, Tanı, Şizofreni Türleri, Şizofreni Hastalarında Sık Karşılaşılan Başka Sorunlar, Ayırıcı Tanı, Gidiş ve Sonlanış, Oluş Nedenleri, Şizofreni Sağaltımı, Şizofreni Sağaltımında Psikososyal Yaklaşımlar, Şizofrenide Psikoterapi</i>	
	II. DONAKALIM (KATATONİ)	245
	<i>Sıklık ve Yaygınlık, Klinik Belirtiler Bulgular, Tanı, Ayırıcı Tanı, Sağaltım</i>	
Bölüm 17	SANRILI BOZUKLUKLAR VE BAŞKA PSİKOTİK BOZUKLUKLAR	251
	<i>Sanrılı Bozukluk (Paranoya), Akut ve Geçici Psikoz (Kısa Psikotik Bozukluk), Paylaşılmış Psikotik Bozukluk</i>	
Bölüm 18	DUYGUDURUM BOZUKLUKLARI	259
	<i>Tanımlar, Tarihçe ve Sınıflandırma, Çökkünlük (Depresyon), Özkıyım Sorunu, İki Uçlu Bozukluk (İUB), Mani Dönemi, İki Uçlu Bozukluk Tanısı, Siklotimik Bozukluk, Mani ve İki Uçlu Bozuklukta Ayırıcı Tanı, Mani Döneminde ve İki Uçlu Bozuklukta Gidiş ve Sonlanış, İki Uçlu Bozuklukta Sağaltım</i>	
Bölüm 19	BUNALTI BOZUKLUKLARI	329
	<i>Tarihçe, Sıklık ve Yaygınlık, Yaygın Bunaltı Bozukluğu (YBB), Panik Bozukluğu (PB), Fobik Bozukluklar, Agorafobi, Sosyal Bunaltı Bozukluğu (SBB) / Sosyal Fobi, Özgül Fobiler, Ayrılma Bunaltısı Bozukluğu, Seçici Konuşmama (Selective Mutism), Bunaltı Bozukluklarının Oluş Nedenleri, Bunaltı Bozukluklarında Sağaltım</i>	
Bölüm 20	SAPLANTI-ZORLANTI BOZUKLUĞU/SZB (OBSESİF-KOMPULSİF BOZUKLUK/OKB) ve İLİŞKİLİ BOZUKLUKLAR	355
	<i>Saplantı-Zorlantı Bozukluğu, Tarihçe, Sıklık ve Yaygınlık, Belirtiler ve Bulgular, SZB Türleri, Beden Biçimsizlik Bozukluğu / BBB (Beden Dismorfik Bozukluğu), Kul Yolma Bozukluğu (Trikotilomania), Deri Yolma Bozukluğu, Biriktiricilik Bozukluğu, Koku Etkilenme Bozukluğu, (Olfactory Reference Disorder)</i>	
Bölüm 21	ÖRSELENME YA DA ZORLANMA ETKİSİNE BAĞLI BOZUKLUKLAR	373
	<i>Akut Zorlanma Bozukluğu (AZB), Örselenme Sonrası Zorlanma Bozukluğu (ÖSZB), (Trauma Sonrası Stres Bozukluğu / TSSB)</i>	
Bölüm 22	DİSOSİYATİF BOZUKLUKLAR ve BEDENSEL BELİRTİ VE İLİŞKİLİ BOZUKLUKLAR	383
	<i>Tarihçe, Disosiyatif Bozukluklar, Bedensel Belirti ve İlişkili Bozukluklar, Konversiyon Bozukluğu (İşlevsel Nörolojik Bozukluk), Bedensel Sıkıntı ya da Bedensel Deneyim Bozuklukları / BSB, (Disorders of Bodily Distress or Bodily Experience), Hastalık Bunaltısı Bozukluğu (Hipokondriyazis), Yapma Bozukluk (Factitious Disorder), Bedensel Bütünlük Hoşnutsuzluğu (Body Integrity Dysphoria)</i>	
Bölüm 23	KİŞİLİK BOZUKLUKLARI	411
	<i>Kişilik Türleri ve Boyutları, Kişilik Bozukluğunun Tanımı, Kişiliğin Muayenesi, Kişilik Bozukluğu Türleri, Oluş Nedenleri, Kişilik Bozukluklarında Sağaltım</i>	

Bölüm 24	CİNSEL UYUM SORUNLARI ve CİNSEL İŞLEV BOZUKLUKLARI	431
	<i>Cinsiyet Kimliği, Cinsel Yönelim, Cinsiyet İfadesi, Cinsel Uyum, Cinsel Uyum Sorunları, Cinsel İşlev Bozuklukları, Cinsel İşlev Bozukluklarında Sağaltım, Cinsiyet Hoşnutsuzluğu / Uyuşmazlığı (Gender Dysphoria / Incongruence), (Transeksüalite), Cinsel Nesne Seçimi Bozuklukları (Paraphilia)</i>	
Bölüm 25	YEME BOZUKLUKLARI	451
	<i>Anoreksiya Nervoza, Aşırı Yeme-Çıkarma Hastalığı, (Bulimiya Nervoza), Tıkanıracasına Yeme Bozukluğu, (Binge Eating Disorder), Kaçınan / Kısıtlı Besin Alımı Bozuklukları, Pika, Geviş Getirme Bozukluğu</i>	
Bölüm 26	UYKU BOZUKLUKLARI	463
	<i>Uyku, Uyku Bozuklukları, Uykusuzluk Bozukluğu (Insomnia Disorder), Aşırı Uyku (Hypersomnolance), Sirkadyen Ritim Uyku-Uyanıklık Bozuklukları, Uykuyla İlgili Hareket Bozuklukları, Parasomniler</i>	
Bölüm 27	NÖROBİLİŞSEL BOZUKLUKLAR	473
	<i>Deliryum, Bunama (Demans), Hafif Nörobilişsel Bozukluk / Hafif Bilişsel Bozulma, Alzheimer Hastalığı (AH), Damarsal Bunama, Lewy Cisimcikli Bunama (LCB), Frontotemporal Bunama (FTB)</i>	
Bölüm 28	ALKOL VE MADDE KULLANIMINA BAĞLI BOZUKLUKLAR VE DAVRANIŞSAL BAĞIMLILIKLAR	501
	<i>Tanı ve Sınıflandırmaya Genel Bakış: ICD ve DSM Dizgeleri, Madde Bağımlılığının Oluş Nedenleri ve Düzenekleri, Alkol, Alkol Kötüye Kullanımı ya da Zararlı Kullanımı, Alkol Bağımlılığı, Alkol Kullanımı ve Bağımlılığına Bağlı Bozukluklar, Alkol Bağımlılığının Oluş Nedenleri, Sağaltım, Alkol Dışı Psikoaktif Maddeler, Davranışsal Bağımlılıklar</i>	
Bölüm 29	BEDENSEL HASTALIKLARDA RUHSAL BOZUKLUKLAR	553
	<i>Bedensel Hastalıklarda Sık Görülen Ruhsal Bozukluklar, Ruhsal Bozuklukların Sık Görüldüğü Bedensel Hastalıklar, Ölümcül Hastaya Yaklaşım</i>	
Bölüm 30	ÇOCUKLUK ÇAĞI RUHSAL SORUNLARI VE BOZUKLUKLARI	565
	I. ÇOCUĞUN PSİKİYATRİK DEĞERLENDİRİLMESİ	565
	<i>Ana Baba İle Görüşme, Çocukla Görüşme ve Gözlem</i>	
	II. ÇOCUKLUK VE ERGENLİK DÖNEMİNDE GÖRÜLEN RUHSAL BOZUKLUKLAR	572
	<i>Zihinsel Gelişim Bozukluğu, Dikkat Eksikliği Aşırı Hareketlilik Bozukluğu (DEAHB), Özgül Öğrenme Bozukluğu (ÖÖB), Tik Bozuklukları, Oluş Nedenleri , Çocuk ve Ergenlerde Şizofreni, Çocuk ve Ergenlerde İki Uçlu Bozukluk, Çocuk ve Ergenlerde İki Uçlu Bozuklukta Farklı Tanısal Yaklaşımlar, Yıkıcı Duygudurum Düzenleme Bozukluğu (YDDDB) (Disruptive Mood Dysregulation Disorder), Çocuk ve Ergenlerde Çökkünlük, Çocuk ve Ergenlerde Bunaltı Bozuklukları, Ayrılma Bunaltısı Bozukluğu, Ergenlerde Özkıyım Davranışı, Çocuk İstismarı ve İhmali, Çocuk Ruh Hekimliğinde Sağaltım, İlaç Sağaltımı</i>	
	III. BEBEKLİK VE ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE GELİŞİM ve RUH SAĞLIĞI	627
	<i>Bebek Gelişimi ve Ruh Sağlığının Temel Kuramları, Bebeklik ve Erken Çocukluk Döneminde Duygusal Gelişim</i>	
Bölüm 31	RUHSAL BOZUKLUKLARDA SAĞALTIM	643
	<i>Genel İlkeler</i>	
Bölüm 32	RUHSAL BOZUKLUKLARDA İLAÇ SAĞALTIMI	647
	<i>Antipsikotikler, Duygudurum Dengeleyicileri, Antidepresan (AD) İlaçlar, Bunaltı Giderici İlaçlar, Uyku İlaçları, Bunama İlaçları, Bağımlılık İlaçları, Merkez Sinir Dizgesi Uyarıcıları, Antiparkinson İlaçlar, Cinsel İşlev Bozukluğu İlaçları, İlaç Etkileşimleri, Özel Yaş Gruplarında, Gebelikte, Emziren Annelerde Psikotrop İlaç Kullanımı</i>	
Bölüm 33	RUHSAL BOZUKLUKLARDA SOMATİK SAĞALTIM YÖNTEMLERİ	741
	<i>Elektrokonvülsif Sağaltım (EKT), Yineleyici Transkraniyal Manyetik Uyarım (YTMS), Manyetik Nöbet Sağaltımı (MNS), Derin Beyin Uyarımı (DBU), Vagus Siniri Uyarımı (VSU), Işık Sağaltımı (Phototherapy), Uyku Yoksunluğu Sağaltımı</i>	

Bölüm 34	PSİKOTERAPİLER.....	749
	<i>Psikoterapinin Tanımı, Psikoterapi Türleri, Derinliğine-Araştırıcı (Explorative) Psikoterapiler, Destekleyici Psikoterapi, Davranış Terapisi, Bilişsel Davranışçı (Cognitive Behavioral) Terapi (BDT), Aile Psikoterapisi, Grup Psikoterapisi, Psikoterapi İlişkisinde Temel İlkeler</i>	
Bölüm 35	TÜRKİYE'DE RUH HEKİMLİĞİNİN YASAL KONULARI.....	769
	<i>I. Adli Psikiyatrik Sorunlar, II. Hasta Hakları, III. Psikiyatride Yazışma ve Rapor Sorunları</i>	
DİZİN	781